

Kehittämisehdotusten arviointia

Valtion vastuu aikuisten ammatillisesta koulutuksesta

Kansalaisten hyvinvointi ja sen kohtuullinen lisääminen ovat Valtion vastuulla. Me suomalaiset uskomme, että hyvinvointimme perustuu korkeaan kansalliseen osaamiseen ja ahkeruuteen. Jos näin on, niin silloin Valtion tulee erityisesti kantaa huolta ahkeruuden palkitsemisesta ja korkean osaamisen tason säilyttämisestä. Yksilötasolla ahkeruuden palkka on hyvä palkka ja alhainen vero. Korkea osaaminen merkitsee hyvää ammattitaitoa ja sen ylläpitämistä.

Vuosi sitten valtioneuvosto teki periaatepäätöksen ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoittamisen suunnitteluperiaatteista. Nyt luvassa on periaatepäätös ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämisestä.

Kun tutustuu rahoittamisen periaatepäätöksen huomaa, että siinä puhutaan nimenomaan eri tahojen rahoittamisvastuusta ja suunnitellaan rahoituskanavien muutoksia. Tässä periaatepäätöksessä ei puhuta Valtion vastuusta aikuiskoulutuksen toimintapuitteiden parantajana, toiminnan laadun kehittäjänä, lisäresursien ohjaajana ongelma-alueille eikä myöskään Valtion vastuusta koulutuksellisten tasa-arvon edistäjänä.

Periaatepäätöksen taustamuistiossa (Aikuiskasvatus 1—2/1987) on esitelty ammatillisen aikuiskoulutuksen toimintamuotoja, valtion rahoitusta ja koulutukseen osallistumista. Kuitenkaan siitä ei saa konkreettista tietoa, paljonko Valtio on rahoittanut yksinomaan työnantajien suppeiden koulutustarpeiden mukaista toimintaa, tämä lienee ollut koko periaatepäätöksen motiivi. Myös jää kaipaamaan arviota siitä, mitä periaatepäätöksestä seuraa Valtion varojen säästymisenä ja mahdollisesti vähenevänä koulutustoimintana.

Ilmeisesti opetusministeriön, kouluhallituksen ja ammatikasvatushallituksen virkamiehet ovat mahdollisesti yhteistyössä kunnallisten keskusjärjestöjen ja työmarkkinajärjestöjen toimitsijoiden kanssa korporatiivisessa konsensus -hengessä saaneet näyn uudesta uljaasta aikuiskoulutuksen kolmijaosta: omaehtoinen, henkilöstökoulutus ja työllisyyskoulutus. Missä ovat olleet käytännön aikuiskoulutustyötä tekevät rehtorit ja opettajat tai sitten alan tutkijat. Heillä olisi ollut todellista tietoa ja kokemusta siitä, miten tämä kolmijako soveltuu konkreettiin toimintaan sekä myös tietoa ammatillisen aikuiskoulutuksen olennaisista ongelmista.

Henkilöstökoulutus on ongelmallisin periaatepäätöksen käsitteistä. Jää kysymään, miten se suhteutuu muihin alan käsitteisiin, mikä on sen relevanssi toiminnan käytäntöön ja sisältöön? Ilmeisesti henkilöstökoulutusta voi olla sekä ammatillinen peruskoulutus että muu ammatillinen koulutus. Kuitenkin on perustetonta evätä valtionapu laaja-alaiselta ammatilliselta koulutukselta yksinomaan siksi, että se on henkilöstökoulutusta. (Ks. Jukka Tuomiston artikkeli Aikuiskasvatus 3/1987 eri kvalifikaatiointresseistä ja koulutusvastuusta).

Henkilöstökoulutus voi myös olla ilmeisesti sekä ammatillista että yleissivistävää. Toisaalta kunnollisen ammattitaidon saavuttaminen edellyttää aina laajaa yleissivistävää opiskelua.

Periaatepäätös sisältää myös mielenkiintoisen ajatuksen siitä, että oppilaitosten välinen hintakilpailu parantaa opetuksen laatua. Olisi mielenkiintoista tietää mihin tutkimuksiin tai kokeiluihin tämä näkemys perustuu? Yleensä hän oletetaan, että opetuksen laadun kehittäminen on hidasta ja runsaasti resursseja vaativaa. Helppoheikit ovat sitten erikseen. Se, että oppilaitoksista tehdään myymälöitä ja työvoimahallinnosta ostajia, ainakin lisää näiden oppilaitosten opettajien työtä ja turvattomuutta. Työvoimahallinnolle tulee uusia pedagogis-taloudellisia vaatimuksia.

Koska tämä päätös on valtioneuvoston tekemä, jää pohtimaan päätöksen suhdetta edelliseen aikuiskoulutuksen kehittämistä koskeneeseen päätökseen vuodelta 1978 ja lähes kaksikymmentä vuotta kestäneeseen aikuiskoulutuksen kokonaisvaltaiseen kehittämissuunnitteluun. Onko aikuiskoulutuspolitiikan perustavoitteet unohdettu? Mikä sitten on valtioneuvoston periaatepäätöksen asema ja merkitys suhteessa alan lakeihin ja asetuksiin? Miksi ei eduskunta ole säätänyt lakia aikuisten ammatillisen opiskelun rahoittamisen periaateista?

Vai onko mahdollisesti niin, että tasavallan hallituksella on kiire saada aikaan työnantajiin kohdistuva painostusmekanismi koulutusrahastojärjestelmän puolesta? Vai onkohan niin, että samalla kun työntekijöiden työsuhdeturva paranee, niin työnantajat alkavat uudelleen laajentaa omia koulutusorganisaatioitaan suppeiden koulutusintressiensä pohjalta?

Andragogi